

Hugo Vandenberghe

FOTO THOMAS VAN HAUTE

Operatie ‘Bijzonder delicaat’

In welke situaties mogen de inlichtingendiensten overgaan tot het verzamelen van informatie? En welke methodes mogen ze daarvoor gebruiken? De staatsveiligheid garanderen en tegelijk voorkomen dat fundamentele mensenrechten zoals het recht op privacy geschonden raken, is een bijzonder delicate evenwichtsoefening.

De drie CD&V-senatoren Hugo Vandenberghe, Tony Van Parys en Pol Van Den Driessche moesten dus wel zeer behoedzaam sleutelen aan de regels die bepalen waaraan de Belgische inlichtingendiensten zich moeten houden. Maandenlang hebben ze gewikt en gewogen, geschrapt en geschreven, maar nu is hun wetsvoorstel dan toch klaar. En dat is echt geen moment te vroeg, toont Hugo Vandenberghe aan: ‘Ons land heeft momenteel

geen enkele wettelijke basis die bepaalt welke technische middelen onze inlichtingendiensten mogen inzetten om informatie te verwerven, en in welke gevallen ze dat mogen doen. Wist je dat België één van de weinige Europese landen is waar de inlichtingendiensten geen telefoons mogen aftappen? Als we al over telefoongegevens kunnen beschikken, dan komt dat omdat de Nederlandse of Franse collega’s ons telefoongesprekken bezorgen

die vanuit hun land gevoerd werden. Dat ondermijnt de slagkracht van onze diensten.’

Om een einde te maken aan die situatie van wetteloosheid had de vorige regering een wetsontwerp ingediend, maar dat raakte niet goedgekeurd, onder meer doordat er discussie was over de classificatie van de verschillende inlichtingmethoden. Hugo Vandenberghe, Tony Van Parys en Pol Van Den Driessche hebben die opdeling nu wel haarfijn afgebakend.

INFORMANTEN ALOM

Hugo Vandenberghe: ‘Bij de gewone methodes schakelt de Staatsveiligheid geen speciale technische middelen in. Ze komt aan informatie door gewoon met mensen te praten, of door gegevens op te vragen bij de overheid, zoals het bevolkings- of vreemdelingenregis-

ter. Natuurlijk dient ze zich daarbij wel aan enkele privacy-regels te houden. Daarnaast kan de Staatsveiligheid ook beroep doen op een netwerk van informanten die ze betaalt voor nuttige informatie. En de Staatsveiligheid hééft overal informanten zitten: van ziekenhuizen tot in de haven van Antwerpen.'

CAMERA'S EN VERREKIJKERS

Met specifieke methodes wordt de observatie met behulp van technische middelen bedoeld, en dat zowel op private als op publieke plaatsen. 'Zo'n observatie kan op uiteenlopende manieren gebeuren', legt Hugo Vandenberghe uit. 'Met een verrekijker of een fototoestel, vanuit een auto of door iemand te volgen...'

Gesloten voorwerpen die zich op een publieke plaats bevinden mogen ook doorzocht worden, zegt Vandenberghe: 'Denk bijvoorbeeld aan een pakje of een koffer in een station. Een uitzondering hierop zijn brieven, want daarvoor geldt het briefgeheim. Om dat op te heffen, heb je speciale toestemming nodig en dat is dan weer een uitzonderlijke methode.'

Om specifieke methodes te mogen gebruiken is een gemotiveerde beslissing van het diensthoofd vereist. Op het einde van elke maand wordt dan een lijst van de toegepaste methodes opgestuurd naar de Commissie, die oordeelt of de methodes al dan niet verder mogen ingezet worden.

'Nieuw aan ons voorstel is dat de lijst nadien ook nog eens naar het Comité I gaat voor een algemene controle door het Parlement', aldus Vandenberghe. 'Het kan immers niet zijn dat de Staatsveiligheid enkel gecontroleerd wordt door mensen uit de eigen organisatie. Een democratische toets is absoluut noodzakelijk.'

UNDERCOVER

Een laatste onderzoekscategorie zijn de uitzonderlijke methodes. Tot die categorie behoren de observatie en de doorzoeking van een woning, een undercover-

operatie opzetten, post openmaken, bankgegevens verzamelen, computers kraken en telefoons aftappen. 'Ook de doorzoeking van privé-ruimten die geen woning zijn rekenen we voortaan tot deze categorie', zegt Vandenberghe. 'Het gaat dan om hotelkamers, tuinhuisjes en dergelijke. In het wetsontwerp van de vorige regering stonden die nog bij de specifieke methodes.'

Uitzonderlijke methodes mogen enkel gebruikt worden als de andere methodes geen resultaat hebben opgeleverd en als de veiligheid van de staat ernstig in gevaar is. Dat is zo bij een terroristisch dreiging of in het geval van groot banditisme, een bankoverval bijvoorbeeld.

Vandenberghe: 'In ons wetsvoorstel hebben we sluitende waarborgen ingebouwd om erover te waken dat deze methodes enkel toegepast zullen worden indien aan bovenstaande twee voorwaarden voldaan is: de beslissing moet zoals bij de specifieke methodes gemotiveerd worden door het diensthoofd, maar in dit geval ook al op voorhand goedkeuring krijgen van de Commissie. Achteraf wordt de beslissing dan nog eens onderworpen aan een diepgaande controle door het Comité I.'

FRAGIEL EVENWICHT

Staatsveiligheid en mensenrechten zijn zelden goede vrienden, beseft Hugo Vandenberghe. Toch is hij ervan overtuigd dat dit wetsvoorstel erin slaagt om het fragiele

evenwicht tussen beide te behouden: 'Doordat we een wettelijke basis voorzien om bijzondere methodes te gebruiken, beschikken onze inlichtingendiensten eindelijk over de noodzakelijke slagkracht om terroristische, criminele en radicale netwerken op te sporen. Tegelijk hebben we de voorwaarden om de methodes te mogen toepassen verstrengd. En door het Comité I in te schakelen hebben we een broodnodige parlementaire controle ingevoerd. Op die manier garanderen we dat de basisregels van onze democratie gerespecteerd blijven.' ■

